

**ZAKON
O DOLOČITVI IN IZPLAČILU DODATKA ZA NEGO OTROKA**

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 - ZUTPG, 10/08 - ZVarDod, 98/09 - ZIUZGK, 38/10 - ZUKN, 61/10 - ZsVarPre, 79/10 - ZPKDPIZ, 94/10 - ZIU, 94/11 - odl. US, 105/11 - odl. US, 110/11 - ZDIU12, 40/12 - ZUJF, 96/12 - ZPIZ-2 in 9/17 - odl. US, ZPIZ-1), ki je bil sprejet v letu 1999, je v petem odstavku 138. člena določal, da imajo pravico do dodatka za pomoč in postrežbo tudi slepe osebe, ki so zdravstveno zavarovane po drugem zavarovancu zavoda oziroma po upokojencu. V 446. členu pa je isti zakon določal, da se med drugimi tudi določba petega odstavka 138. člena prične uporabljati 1. 1. 2003.

ZPIZ-1 je nadalje v 142. členu določil, da če pridobi upravičenec pravico do dodatka za pomoč in postrežbo po tem zakonu in pravico do tega dodatka po drugih predpisih, lahko uživa le tisto od obeh pravic, ki si jo sam izbere.

Dodatek za pomoč in postrežbo po ZPIZ-1 se je uveljavil v letu 2003. V decembru - dne 5. 12. 2002 – je Zveza društev slepih in slabovidnih v svojem dopisu navedla, da gre sicer za različna izraza, vendar za enako vsebino in da gre v primeru pravice do dodatka za pomoč in postrežbo za slepe otroke po ZPIZ-1 in pravice do dodatka za nego otroka po ZSDP za izbiro, torej da lahko upravičenec – otrok uživa le eno pravico.

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 10/08, 62/10 – ZUPJS, 99/13 – ZSVarPre-C in 26/14 – ZSDP-1) je pravico do dodatka za nego otroka urejal v 80. členu.

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 26/14 in 90/15, ZSDP-1) v 79. členu določa, da je dodatek za nego otroka denarni dodatek za otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo in je namenjen kritju povečanih življenjskih stroškov, ki jih ima družina pri preživljanju in negi takega otroka. Višina dodatka za nego otroka zaradi povišanih življenjskih stroškov je 100 eurov mesečno. Za otroke s težko ali funkcionalno težko motnjo v duševnem razvoju ali otroke z določenimi boleznimi iz seznama hudih bolezni, ki ga določi minister na predlog pediatrične klinike, ki potrebujejo posebno nego in varstvo, znaša dodatek 200 eurov. O pravici iz prvega in drugega odstavka tega člena se odloči na podlagi mnenja zdravniške komisije, ki pripravi mnenje v vsakem posamičnem konkretnem primeru. Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, ki je veljal do 28. 4. 2014, je določal, da pravica do dodatka za nego otroka traja za obdobje, ko se otroku zagotavlja posebno varstvo zaradi zdravstvenih razlogov, oziroma do 18. leta, po tej starosti pa če se šola, dokler ima status učenca, dijaka, vajenca ali študenta, vendar najdalj do dopolnjenega 26. leta starosti. Izjemoma se za otroka šteje tudi oseba po tej starosti, če traja njeno šolanje na visoki stopnji pet ali šest let, ali če oseba zaradi daljše bolezni ali poškodbe ali služenja vojaškega roka med šolanjem ni končala šolanja v predpisanem roku. Status otroka se podaljša za toliko časa, kolikor se je šolanje zaradi teh razlogov podaljšalo.

Po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13 in 102/15: v nadaljevanju ZPIZ-2) je dodatek za pomoč in postrežbo pravica iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki ni odvisna od premoženjskih razmer upravičenca.

Dodatek za pomoč in postrežbo je mesečni denarni prejemek, s katerim upravičenec poravnava stroške, nastale zaradi trajnih sprememb v zdravstvenem stanju, zaradi katerih ne more zadovoljevati osnovnih življenjskih potreb in zato nujno in stalno potrebuje tujo nego in pomoč.

V nadaljevanju opisujemo kronološki potek uveljavljanja/pridobitve pravice do DNO in DPP.

Dodatek za pomoč in postrežbo po ZIPZ-1 se je uveljavil v letu 2002 z začetkom uporabe 01. 01. 2003. V decembru - dne 5. 12. 2002 - Zveza društev slepih in slabovidnih v svojem dopisu navaja, da gre sicer za različna izraza, vendar za enako vsebino in da gre v primeru pravice do dodatka za pomoč in postrežbo za slepe otroke po ZIPZ-1 in pravice do dodatka za nego otroka po ZSDP za izbiro, torej da lahko upravičenec – otrok uživa le eno pravico.

Dne 24. 12. 2002 – ZIPZ na pobudo Zveze društev slepih in slabovidnih posreduje tolmačenje, da gre v primeru pravice do dodatka za pomoč in postrežbo za slepe otroke po ZIPZ-1 in pravice do dodatka za nego otroka po ZSDP za izbiro, torej da lahko upravičenec – otrok uživa le eno pravico.

Dne 12. 2. 2003 - enako tolmačenje posredovano tudi vsem centrom za socialno delo. Temeljilo je na določbi 142. člena ZIPZ-1 (v ZIPZ-2 je enaka določba 104. člena), ki je določala: "Če pridobi upravičenec pravico do dodatka za pomoč in postrežbo po tem zakonu in po drugih predpisih, lahko uživa le tisto od obeh pravic, ki si jo sam izbere."

Leto 2012 - sodba Višjega delovnega in socialnega sodišča opr. št. Psp 92/2012 - iz obrazložitve sodbe izhaja, da je pravica do dodatka za nego otroka pravica staršev in posredno otroka, pravica do dodatka za pomoč in postrežbo pa je osebna pravica, ki jo pridobijo slepe osebe, torej otroci.

Dne 8. 6. 2016 dopis vsem centrom, da določba 104. člena ZIPZ-2 tudi določa, da otrok lahko uživa le eno pravico.

Dne 16. 6. 2015 smo po usklajevanju med direktoratom za družino in pravice iz dela ter ZIPZ na ministrstvu sprejeli stališče, ki smo ga posredovali vsem CSD in ZIPZ – starši lahko ponovno uveljavijo DNO, tudi tisti, ki so že pridobili pravico na ZIPZ in jim ni več treba izbirati pravice.

V nadaljevanju opisujemo potek pridobitve pravice upoštevajoč status šolanja otroka po 18. letu starosti.

Od Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) smo na MDDSZ dne 21. 10 2013 prejeli dopis številka 092-196/91v zvezi s tolmačenjem 75. člena Zakona o osnovni šoli, v katerem so nam pojasnili, da Zakon o osnovni šoli v drugem odstavku 75. člena omogoča osebam z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju le nadaljevanje izobraževanja v posebnem programu še največ 11 let oziroma največ do 26. leta starosti, vendar na ta način ne obdržijo statusa učenca, ker z 18. letom uveljavljajo pravice, določene v Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb. Status učenca pa je bil pogoj za pridobitev in upravičenost do pravice do dodatka za nego otroka.

Ob reševanju pritožb na MDDSZ smo opazili, da stranke prilagajo potrdila o vpisu, v katerih je izrecno navedeno, da imajo udeleženci v posebnem programu status učenca tudi po 18. letu (prej je bil na potrdilih o vpisu naveden le OVI program). MIZŠ smo ponovno zaprosili za tolmačenje 75. člena Zakona o osnovni šoli. Dne 26. 11. 2015 so nam posredovali seznam šol, kjer lahko otroci s posebnimi potrebami obiskujejo posebni program vzgoje in izobraževanja do dopolnjenega 26. leta in nam pojasnili, da imajo v času izobraževanja tudi status učenca. Ta dopis smo posredovali tudi centrom za socialno delo. V njihovem zadnjem dopisu z dne 12. 07. 2016 pa navajajo, da: »drugi odstavek 75. člena ZOsn odloča, da učenci s posebnimi potrebami, ki so bili vključeni v posebni programa vzgoje in izobraževanje, ne glede na določbo prvega odstavka 55. člena, nadaljujejo

izobraževanje v posebnem programu vzgoje in izobraževanja še največ 11 let, vendar največ do 26. leta starosti. Navedeni odstavek eksplicitno ne določa, da imajo ti učenci v času podaljšanega izobraževanja status učenca, vendar pa je mogoče glede na 55. člen ZOsn in prvi odstavek 75. člena sklepati, da je zakonodajalec tudi za te učence predvidel status učenca v času podaljšanega izobraževanja. Učenci, ki nadaljujejo z izobraževanjem so vpisani tudi v Centralno evidenco udeležencev vzgoje in izobraževanja, zato smo zavzeli stališče, da imajo status učenca, čeprav je bilo prej tolmačenje drugačno«.

Republika Slovenija bo z zakonom vzpostavila izplačilo neizplačanih dodatkov za nego otroka za nazaj.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Cilj predloga zakona je izplačilo neizplačanih dodatkov za nego otroka za nazaj.

2.2 Načela

Z možnostjo ponovnega uveljavljanja pravice do dodatka za nego v upravnem postopku, je bilo pri pripravi predloga zakona upoštevano načelo učinkovitosti.

2.3 Poglavitne rešitve

S predlaganim zakonom se ureja povračilo neizplačanih dodatkov za nego otroka in povračilo sodnih iz izvršilnih stroškov izkazanih s pravnomočno sodbo.

Predlog zakona upravičencem omogoča ponovno uveljavitev pravice dodatka za nego otroka od leta 2003 dalje in uveljavitev povračila sodnih stroškov, ki so upravičencem nastali v tožbah zoper državo.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

/

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

/

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Ker je predlog zakona specifičen za Republiko Slovenijo, ni mogoče navesti prikaza ureditve v drugih pravnih sistemih. Predlog zakona tudi ni predmet usklajevaje s pravnim redom Evropske unije.

II. BESEDILO ČLENOV

Zakon o določitvi višine in izplačilu dodatka za nego otroka

1. člen

Ta zakon ureja določitev višine dodatka za nego otroka in pravico do izplačila neizplačanih dodatkov za nego otroka, po zakonu, ki ureja družinske prejemke.

Ta zakon ureja povrnitev stroškov pravnega in izvršilnega postopka, ki so upravičencem nastali do uveljavitve tega zakona.

2. člen

Upravičenec ali upravičenka (v nadaljevanju upravičenec) po tem zakonu je eden od staršev otroka:

- ki mu je bila izdana ukinitvena ali zavrnilna odločba v upravnem postopku zaradi prejemanja dodatka za pomoč in postrežbo v skladu z zakonom, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje,
- ki mu je bila izdana ukinitvena ali zavrnilna odločba v upravnem postopku zaradi prejemanja dodatka za tujo nego in pomoč v skladu z zakonom, ki ureja družbeno varstvo duševno in telesno prizadetih oseb iz razloga neupoštevanja statusa šolanja,
- ki je imel stroške pravnega in izvršilnega postopka.

3. člen

Upravičencu se prizna neizplačane dodatke za nego otroka od dne, ko mu je bila izdana ukinitvena oziroma zavrnilna odločba iz prejšnjega člena, oziroma od dne, ko zaradi statusa šolanja pravice do dodatka za nego otroka, ni mogel uveljaviti, vendar le za obdobje od 01.01.2003 dalje in do ponovne pridobitve pravice do dodatka za nego otroka.

4. člen

Višina neizplačanega dodatka za nego otroka se določi z odločbo. V postopku za določitev višine neizplačanega dodatka za nego otroka se uporabljajo določbe zakona, ki ureja splošni upravni postopek.

Upravni postopek za določitev višine neizplačanega dodatka za nego otroka se začne na zahtevo upravičenca pri krajevno pristojnem centru najkasneje v roku enega leta od uveljavitve tega zakona.

5. člen

Če se v upravnem postopku ugotovi, da je vlagatelj upravičen do izplačila zneskov dodatka za nego otroka, center za socialno delo v odločbi ugotovi obdobje in višino izplačila.

Neizplačani dodatek za nego se določi po tedaj veljavnih zneskih, preračunanih na raven zneskov ob izdaji odločbe. V upravni odločbi se odloči tudi o povrnitvi stroškov pravnega in izvršilnega postopka, ki so upravičencem nastali do uveljavitve tega zakona in jih izkažejo s pravnomočno

sodbo.

Pri odmeri višine neizplačanih zneskov, ki se po tem zakonu določi/jo v upravnem postopku, se znesek zmanjša za morebitne že povrnjene sodne stroške in stroške izvršbe.

6. člen

Zoper odločitev centra za socialno delo je dovoljena pritožba. O pritožbi odloča ministrstvo, pristojno za družino.

V postopku za določitev višine neizplačanega dodatka za nego otroka se za vlogo in odločitev na prvi in drugi stopnji taksa ne plača.

7. člen

Neizplačani dodatek za nego otroka ter stroški pravnega in izvršilnega postopka se izplačajo po pravnomočni upravni odločbi na transakcijski račun upravičenca.

Sredstva za izplačilo se zagotovijo v proračunu Republike Slovenije.

8. člen

Sredstva izplačana po tem zakonu, se ne štejejo v dohodek, ki se upošteva pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev.

Od sredstev izplačanih po tem zakonu se dohodnina ne plača.

9.člen

Za potrebe vodenja postopka in odločanja o pravici do dodatka za nego po tem zakonu in za statistične namene, določene v programu statističnih raziskovanj, se vodi informatizirana zbirka podatkov o pravici do dodatka za nego otroka, ki jo upravlja ministrstvo (v nadaljnjem besedilu: centralna zbirka podatkov).

Ministrstvo in centri vodijo zbirke podatkov o dodatku za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo.

Podatki, ki se zbirajo zaradi vodenja zbirk podatkov o dodatku za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo iz prejšnjega člena za vlagatelja oziroma otroka so: ime in priimek, spol, enotna matična številka občana, državljanstvo, prebivališče, podatki o izobraževanju, podatki o vključenosti v zavod (številka, datum odločbe), podatki o zdravstvenem stanju otroka, davčna številka in številka transakcijskega računa.

10.člen

Zbirke podatkov iz prejšnjega člena obdeluje ministrstvo, pristojno za družino kot upravljavec centralne zbirke podatkov.

Centri iz centralne zbirke podatkov obdelujejo osebne podatke, ki jih potrebujejo pri odločanju o pravici po tem zakonu, in sicer z enako vsebino kot ministrstvo, pristojno za družino.

11.člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

